

La falsa aventura d'un rector de poble

crònica

«En nom de nostre senyor Jesuchrist, e de la sua benayunturada mare humil sempre verge Maria, nostra dona, amén.

Ací comença lo «Libre dels feyts d'armes de Catalunya», somàriament e curiosa que.n scrich jo Bernat Boades, prevere, deservint la sgleya parroquial de nostra dona santa Maria de la vila de Blanes, batxeller en decrets...»

Amb aquestes paraules i encomanant-se a l'advocació divina, iniciava l'eclesiàstic Bernat Boades l'àmplia redacció del *Libre dels feyts d'armes de Catalunya*, un text considerat cabdal dintre la historiografia catalana medieval. El fill de Bernat i Berenguera Boades de Salitja, nascut entre 1360 i 1370, degué escriure la crònica a partir de 1410 i fins al 1444, anys en què ocupà la rectoria de Blanes. En concret molts experts han cregut fins fa relativament poc que fou el 1420 quan l'autor donà per culminada aquesta relació de fets i episodis històrics que tracten des de la vinguda dels cartaginesos fins al moment precís de la mort de Ferran d'Antequera —el primer rei de la dinastia castellana dels Trastàmara—, ocorreguda el 1416.

Hi ha referències que Bernat Boades, el fill instruit d'una masia principal, s'havia dedicat a les ànimes dels fidels de Medinyà i de Sant Dalmai abans d'exercir el seu ministeri a Blanes on hi romangué trenta-quatre anys. Dos segles després, un altre religiós, el frare mínim Joan Gaspar Roig i Jalpí, nat a

aquesta vila marinera, trobaria «en un racó amagat d'una notaria», el text de Boades, que havia quedat inèdit. Segons que explicà el mateix Roig i Jalpí, a la darrera del segle XV el cosmògraf Jaume Ferrer havia fet reproduir al seu criat Rafael Ferrer Coll l'original molt malmès de mossèn Boades amb el propòsit de donar-lo a l'estampa. Però la impressió no arribà a realitzar-se perquè Jaume Ferrer hagué de marxar a

Sicília el 1488, per ocupar-se d'importants afers i s'oblidà del manuscrit dels «Feyts d'armes».

Roig i Jalpí, en canvi, tan bon punt com li arribà a les mans l'escrit, comprengué el seu valor i de seguida en tragué una còpia. D'aquesta manera salvà el text de mossèn Boades i li donà projecció pública. Efectivament, des del segle XVII fins a la primera meitat del XX, intel·lectuals reconeguts de la talla de Torres Amat, Marià Aguiló, el pare Fidel Fita, Lluís Nicolau d'Olwer, Jordi Rubió i Balaguer, Enric Bagué, Ferran Valls i Taberner i Ferran Soldevila destacaren la importància de l'escrit i situaren el seu autor, el noi de Salitja, dintre la plèiade dels cronistes catalans amb majúscula. És a dir, al costat de Ramon Muntaner i Bernat Desclot.

Gràcies a l'edició del *Libre dels feyts d'armes de Catalunya* es conegueren, a més a més, algunes pinzellades de la biografia de Bernat Boades: els seus estudis a Bolonya, l'estada a Roma on treballà a la Biblioteca Vaticana, el tracte personal amb el papa Benet XIII i amb altres figures del seu temps...

Tot, o gairebé tot, era mentida. El clergue de Salitja no havia parlat mai amb el Pontífex, ni era un home viatjant, ni molt menys havia redactat el famós *Libre dels feyts d'armes*. Senzillament s'havia limitat a ser un pacífic rector de poble, sense cap influència en els fets del seu temps. Ell, de tota manera, no tenia cap responsabilitat en la falsificació de què fou objecte la seva firma. Tot plegat era un muntatge, molt ben trammat, de fra Roig i Jalpí, qui no va trobar cap manuscrit en cap notaria, sinó que ell mateix escrigué el text. El fet de fer-lo aparèixer com un llibre del XV no tenia gaire res de peculiar aleshores, al segle XVII, quan proliferaven els anomenats «falsos cronicons». Sembla ser que el frare, cronista reial per a la Corona d'Aragó, pretenia l'exaltació de les senyes d'identitat i del passat gloriós de Catalunya, defensant alhora la seva vinculació a Espanya, en uns moments en què governava la casa d'Àustria de forta vocació centralista. I pensava que si el document s'investia de certa velleïtat, es consideraria més creïble, i, dit sia de passada, ell evitaria a un nivell personal, qualsevol problema amb la censura de l'època.

RESVMEN HISTORIAL DE LAS GRANDEZAS, Y ANTIGVEDADES DE LA

CIVDAD DE GERONA, Y COSAS MEMORABLES
fuyas Eclesiasticas, y Seculares, assi de nuestros tiempos,
como de los passados.

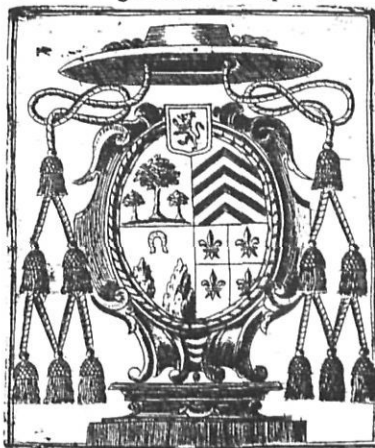
VIDA, MARTYRIO, Y PATROCINIO DE SAN NARCISO natural della, y fu Obispo. Y defensa de la entrada de Carlos el Grande en Cataluña, en vna carta Apologetica; vno, y otro aparato a su Chronica General, que dividida en quatro grandes Tomos está continuando el Autor de esta obra, que es

FR. IVAN GASPAR ROIG Y JALPI DEL ORDEN DE LOS Minimos, natural de la muy Antigua, y Leal Villa de Blanes, Theologo, Examinador Synodal de los Obispados de Barcelona, y Gerona, y Chronista de su Magestad en todos los Reynos de la Corona de Aragon, &c.

DEDICALE

AL ILLVSTR. MO. Y REVER. MO. SEÑOR D. FR. IOSEPH Faxedá, Obispo antes de Gerona, y de presente de Tortosa, del Consejo de su Magestad, &c.

maximè Fagi. Plin. lib. 16. cap. 6. Cuius

* Arborum fertilitas omnium fore alternat. scd

combra a expetit. vi. (E) sub ca. fectos, e fque fructus eius

dulcissimus. Cantico. 2. iuxta Bibliam. Vatabli.

Con licencia: En Barcelona, por IACINTO ANDREV, à la calle de S. Domingo, Año M. DC. LXXVIII. Impreso por cuenta del Autor.

Sigui com sigui, el frare blanenc sabé inventar una història que enganyà molts experts. Sense tenir-ne cap mèrit —ni cap culpa— Bernat Boades ha estat gairebé tres-cents anys pujat damunt d'un pedestal de glòria. Fins que l'ha fet baixar un altre historiador, Miquel Coll i Alentorn qui, el 1948, publicà un extens estudi que posà de manifest, a partir d'una acurada tasca d'investigació, la mentida històrica. I ara el pacífic rector de poble torna a ser esmentat per historiadors i novel·listes. De nou involuntàriament, perquè el que s'intenta és homenatjar no a ell, sinó al fals Boades, a Joan

Gaspar Roig i Jalpí, aquest any 1991, en què es compleixen tres-cents de la seva mort. En aquest sentit l'Ajuntament de Palafolls n'ha pres la iniciativa, promovent diversos actes de reconeixement a la figura del frare mínim, que van des de la publicació d'una novel·la que recrea el segle en què va viure, fins a l'estrena d'una obra teatral, passant per la inauguració d'una plaça.

CARME VINYOLES